

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

www.cymru.gov.uk

Gwerthusiad o'r Prosiect Mynediad i Wasanaethau Ariannol drwy Undebau Credyd: Adroddiad Interim

Crynodeb Ymchwil

Ymchwil gymdeithasol

Rhif: 51/2012

Comisiynodd Adran Llywodraeth Leol a Chymunedau Llywodraeth Cymru werthusiad o'r Prosiect Mynediad i Wasanaethau Ariannol drwy Undebau Credyd yn 2011. Nod y gwerthusiad hirdymor, a gynhelir gan Old Bell 3 Cyf, yw asesu effaith ac effeithlonrwydd y prosiect ac adolygu i ba raddau y cafodd ei nodau ac amcanion eu cyflawni.

Cynhelir y gwerthusiad mewn tri cham ar wahân. Cynhaliwyd gwerthusiad crynodol yn ystod 2011 ac arweiniodd at gyhoeddi Adroddiad Blwyddyn Gyntaf. Mae'r adroddiad ail flwyddyn yma (Adroddiad Interim) yn cyflwyno canfyddiadau'r gwaith maes a gynhaliwyd rhwng Mai a Thachwedd 2012.

Cyflwyniad

Cyflwynwyd y Prosiect Mynediad i Wasanaethau Ariannol drwy Undebau Credyd (y cyfeirir ato fel y Prosiect Undebau Credyd) am y tro cyntaf yn Ebrill 2009 ac yn ystod ei gyfnod pilot cam un dechreuol, roedd £1.9 miliwn ar gael drwy gyllid Llywodraeth Cymru a rhaglen Cydgyfeirio yr Undeb Ewropeaidd (cyfalaf a hefyd refeniw) i gefnogi ehangu a chynaliadwyedd undebau credyd Cymru. Penodwyd Canolfan Cydweithredol Cymru gan Lywodraeth Cymru i weinyddu'r cronfeydd undebau credyd ac i roi cefnogaeth i'r sector.

Canfu ein Hadroddiad Blwyddyn Gyntaf fod y prosiect a ariannwyd gan yr Undeb Ewropeaidd un ai wedi cyrraedd neu ragori ar bedwar o dargedau WEFO ond wedi methu cyrraedd y targed olaf, y pumed, o gefnogi 2,847 o unigolion i gael mynediad i wasanaethau ariannol. Roedd y prif heriau a ddynodwyd yn ystod ein gwerthusiad o gam un yn ymwneud a'r datgysylltiad rhwng targedau'r Cynllun Gweithredu Undebau Credyd, Cynllun Busnes WEFO a thargedau contractiol undebau credyd, yn ogystal â diffyg cysondeb yn nhermau diffinio targedau a ariennir gan WEFO.

Dadansoddi ar gyfer Polisi

Analysis for Policy

Mae'r prosiect yn awr hanner ffordd drwy'r ail gam cyflenwi (Hydref 2010 hyd Ragfyr 2013) a chaiff ei ariannu gydag ychydig dan £3.5 miliwn (£1.88 miliwn o hyn yn gyllid yr Undeb Ewropeaidd). Ei nod yw 'cefnogi datblygu mudiad undebau credyd cryf, cadarn ac effeithlon yng Nghymru sy'n darparu gwasanaeth ariannol ansawdd uchel hygyrch, fforddiadwy a chyfartal, a all gyflawni anghenion holl ddinasyddion Cymru, ac yn arbennig y rhai sydd yn yr angen mwyaf.'¹

Caiff 17 undeb credyd eu cefnogi gan y prosiect ar hyn o bryd drwy Gytundebau Ariannu Gwasanaeth o Fudd Economaidd Cyffredinol (SGEI) ac mae Llywodraeth Cymru yn parhau i fod wedi gosod gweinyddu cytundebau ariannu cam dau ar gontract yn ogystal â darparu cefnogaeth i'r sector undebau credyd yng Nghymru i'r TSIB (Y Busnes Buddsoddi Cymdeithasol).

Methodoleg

Mae'r adroddiad interim yma'n seiliedig ar raglen waith a gynhaliwyd rhwng mis Mai a mis Tachwedd 2012 oedd yn cynnwys:

- mynychu cyfarfod cynllunio gyda'r Grŵp Llywio Gwerthuso i gytuno ar raglen waith y cam interim;
- diweddarau'r adolygiad llenyddiaeth o bolisi a deddfwriaeth y Deyrnas Unedig a Chymru;
- adolygu dogfennau cyflenwi a data monitro cam dau'r prosiect;
- adolygu data ariannol a pherfformiad undebau credyd Cymru;
- datblygu offerynnau ymchwil a chynnal ymgynghoriadau gyda rhanddeiliaid;
- cynnal ymweliadau manwl i wyth undeb credyd a hwyluso grŵp ffocws gydag aelodau Grŵp Cydlynu Undebau Credyd Cymru-gyfan;
- cynnal cyfweliadau gyda thri Undeb Credyd 'rheoli' nad oeddent yn cymryd rhan yn y prosiect.

Canfyddiadau

Canfu ein hymchwil fod y cyd-destun polisi yng Nghymru ar gyfer undebau credyd yn parhau'n gefnogol, er bod gweithredoedd a phenderfyniadau diweddar gan Lywodraeth Cymru wedi cynyddu'r drafodaeth os mai ffocws y disgwyliadau ar gyfer y sector yw darparu gwasanaethau ariannol i unigolion sydd wedi eu

---

¹ Cynllun Busnes Mynediad i Wasanaethau Ariannol drwy Undebau Credyd (Cam Dau) a baratowyd gan Lywodraeth Cymru ac a gyflwynwyd i WEFO (Rhif Achos) Tudalen 3

hallgau yn hytrach na datblygu sector undebau credyd hunangynaliadwy - a ph'un ai oes gwrthdaro rhwng y ddau nod. Daeth yr anawsterau sydd ynghlwm â dilyn y ddau amcan hyd yn oed yn bwysicach i undebau credyd wrth iddynt ddechrau ar flwyddyn olaf eu cytundebau cyllido SGEI - gyda nifer yn awr yn wynebu penderfyniadau hollbwysig ar ba lwybr i'w ddilyn o gofio bod cyllid ar ôl 2013 yn edrych yn annhebyg.

Rydym o'r farn fod angen i Lywodraeth Cymru egluro ei pholisi yn hyn o beth ac awgrymwn os mai'r nod polisi hirdymor yw darparu gwasanaethau ariannol i unigolion sydd wedi eu hallgau'n ariannol, yna fod dadl gref dros barhau i roi cyllid i ddiogolledu am ddarparu gwasanaethau o'r fath. Os (un ai yn lle neu yn ogystal â'r nod o ddarparu gwasanaethau i rai sydd wedi eu hallgau'n ariannol) yw Llywodraeth Cymru yn dal i fod ag ymrwymiad i adeiladu undebau credyd ariannol gynaliadwy fel nod polisi cyhoeddus, yna credwn y bydd angen iddi fabwysiadu dull gweithredu gwahanol ac ar wahân i ddarparu cyllid craidd i undebau credyd yn y dyfodol.

Er y gwrthdaro yn y materion polisi hyn rydym o'r farn fod y prosiect yn gwneud cyfraniad rhesymol at ddatblygu mudiad undebau credyd cryf ac effeithlon yng Nghymru. Bu twf iach mewn aelodaeth undebau credyd a hefyd yn y sylfaen asedau yng Nghymru fel canlyniad uniongyrchol i gyllid y prosiect ac mae'r prosiect yn gwneud cynnydd da wrth gyflawni ei dargedau a ariennir gan WEF0 ar gyfer yr ardal Cydgyfeirio. Mae i'w longyfarch ar ei lwyddiant yn rhagori ar darged mwyaf uchelgeisiol WEF0 o recriwtio 7,500 o aelodau sydd wedi eu hallgau'n ariannol - yn wir, mae wedi denu 9,016 o oedolion sydd wedi eu hallgau'n ariannol ynghyd â 3,449 arall o aelodau ifanc hyd yma.

Fodd bynnag, mae perfformiad undebau credyd unigol wrth gyflawni eu hoblygiadau cyllid SGEI yn amrywio'n sylweddol. Bu gwelliannau mewn llywodraethiant a gweithrediadau busnes undebau credyd ond mae'n parhau'n wir fod llawer o amrywiaeth mewn perfformiad undebau credyd yn y cyswllt hwn. Yn gyffredinol, mae undebau credyd yn dal yn wan yn

nhermau eu strwythurau ariannol (benthyciadau net i gyfanswm asedau), eto'n dal i fod â chostau gweithredu uchel iawn ac yn parhau i ddal mwy o gronfeydd arian wrth gefn nag a ddymunir: mae'r sefyllfa yng nghyswllt darpariaeth dyledion drwg wedi amrywio, fodd bynnag, gyda'r ddarpariaeth yn cynyddu mewn rhai undebau credyd ac yn gostwng mewn rhai eraill.

Dangosodd ein gwaith maes fod rhai undebau credyd a ariennir gan SGEI wedi gallu gwneud cynnydd at ddod yn sefydliadau hunangynhaliol. Ond mae cydnabyddiaeth eang, gyda disgwyl y daw cyllid Llywodraeth Cymru i ben yn 2013, fod yr undebau credyd hynny sy'n goroesi yn debygol o grebachu (yn eithaf sylweddol mewn rhai achosion) a bod nifer fach o undebau credyd yn debygol o gau.

Rydym o'r farn fod TSIB, y darparydd sydd â contract gan Lywodraeth Cymru, yn cyflawni ar ei Ddangosyddion Perfformiad Allweddol i raddau helaeth a bod ganddo brosesau effeithlon ar waith i weinyddu cytundebau cyllid

SGEI. Fodd bynnag, mae'r dystiolaeth yn awgrymu mai dim ond effaith ymylol a gaiff y gefnogaeth a'r hyfforddiant sydd ar gael drwy TSIB ar fwyafrif undebau credyd.

Argymhellion

Mae'r gwerthusiad yn gwneud saith argymhelliad, sef:

Argymhelliad 1: Bod Llywodraeth Cymru yn egluro ei blaenoriaethau ar gyfer undebau credyd a darpariaeth gwasanaethau ariannol i unigolion sydd wedi eu hallgau'n ariannol er mwyn gostwng y gwrthdaro mewn gofynion sydd ar y sector ar hyn o bryd.

Argymhelliad 2: Yng ngoleuni hyn (ac yn amodol ar bwysau ar y gyllideb) fod Llywodraeth Cymru yn ymrwymo i gyllid parhaus yn y dyfodol ar gyfer darparu gwasanaethau ariannol i bobl sydd wedi eu hallgau ac yn cynnal astudiaeth cwrpas i ymchwilio os byddai'n ymarferol i sefydliadau eraill perthnasol (h.y. gyda thrwydded FSA) dendro i ddarparu gwasanaethau o'r fath.

Argymhelliad 3: Os yw

Llywodraeth Cymru yn ymrwymo i ddatblygu rhwydwaith ariannol gynaliadwy o undebau credyd ar ôl 2013, yna rydym o'r farn y dylai gymryd agwedd galetach i sicrhau y ceir gwell gwerth am arian o'r buddsoddiad. Yn neilltuol dylai (i) adolygu perfformiad undebau credyd a ariannwyd gan SGEI hyd yma; (ii) ystyried darparu cyllid craidd ychwanegol (refeniw a chyfalaf) i'r undebau credyd a dargedwyd am dair blynedd arall ond ar sail tapro lawr yn erbyn cynlluniau busnes credadwy sy'n dangos sut y medrir sicrhau cynaliadwyedd erbyn 2016); (iii) dileu gofynion ar yr undebau credyd hyn i dargedu ymdrechion recriwtio a thwf yn benodol at unigolion sydd wedi eu hallgau'n ariannol a chytuno ar dargedau ar gyfer twf aelodaeth, twf asedau a'r canran o drosiant sydd yn incwm a enillir; ac (iv) adolygu cefnogaeth yn flynyddol a thynnu cyllid yn ôl o unrhyw undebau credyd sy'n methu cyflenwi yn unol â hynny.

Argymhelliad 4: Bod y prosiect, drwy ei ddarparydd contractiol TSIB, yn parhau i ddarparu cefnogaeth llywodraethiant a

chydymffurfiaeth i undebau credyd am weddill cyfnod y prosiect, a rhoi mwy o ffocws ar gefnogi recriwtio aelodau Bwrdd newydd i undebau credyd a hwyluso cynllunio olyniaeth o fewn yr undebau credyd hynny sydd angen cefnogaeth o'r fath ac a all weld y gwerth mewn derbyn hynny.

Argymhelliad 5: Bod Llywodraeth Cymru yn rhoi mwy o hyblygrwydd i'r undebau credyd hynny a gyflawnodd eu targedau cyllid contractiol SGEI i ddenu sylfaen aelodaeth ehangach a chynyddu eu portffolio benthyca er mwyn cynyddu eu gallu i sicrhau cynaliadwyedd hirdymor. Dylid hefyd annog yr undebau credyd hyn i ganolbwyntio ar gadw eu haelodau presennol.

Argymhelliad 6: Bod y prosiect yn ailystyried ei ddarpariaeth marchnata er mwyn canolbwyntio ar gynyddu dealltwriaeth pobl o undebau credyd ac ehangu ei farchnata i ddenu sylfaen aelodaeth ehangach i'r mudiad undebau credyd yng Nghymru. Rydym hefyd yn argymhell ystyried cryfhau brand cyffredin undebau credyd yng Nghymru.

Argymhelliad 7: Bod y prosiect yn rhoi cefnogaeth i'r sector undeb credyd i fynd i'r afael â'i wendidau presennol mewn perfformiad ariannol allweddol, yn neilltuol yn ymwneud â dyledion drwg a gostwng costau gweithredu. Mae cwmpas i ymchwilio ymhellach rannu adnoddau a chostau gweithredu ar draws undebau credyd y rhoddir cefnogaeth iddynt.

Awdur: Old Bell 3 Cyf.

ISBN 978-0-7504-9202-7